

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ “СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ”
Факултет по славянски филологии

УЧЕБНА ПРОГРАМА

по дисциплината
ЕПИСТОЛАРНАТА КУЛТУРА НА БЪЛГАРСКОТО ВЪЗРАЖДАНЕ

Образователно-квалификационна степен бакалавър...

Вид обучение: ...редовно

Извадка от учебния план

Наименование на дисциплината	Хорариум				ECTS-кредити
	Лекции	Семинарни упражнения	Практически упражнения	Хоспитиране	
Епистолярната култура на Българското възраждане	30				

Анотация

Лекционният курс ще набележи основните моменти от изграждането на епистолярната култура на Българското възраждане. Личните писма ще бъдат разглеждани през тяхната функционалност. Така се оформят отделни тематични класове: писмото и литературният бит, писмото и усещането за художество, писмото и раждането на културната програма на Възраждането и проч. От такъв изследователски ъгъл ще бъдат коментирани и въпросите на жанровата специфика на личното писмо.

Отделен аспект на възрожденската епистолярност представя въпросът за писмовниците (сборници с образци за писма) – същност, структура, специфика, функции. Разглеждането им задължително предполага обособяването на два раздела – ръкописни писмовници и печатни писмовници, което вече поставя въпроса за съотношението ръкописно/печатно през Възраждането, за разпространението и рецепцията на двата вида текстове. Ще бъдат разгледани образците за любовни писма, писма за развод, т.нар. „досадително писмо“, за търговия и образование, лични отношения в семейството и проч, а също и писма, които се доближават до художествени текстове.

Като изворов материал ще са привлечени писмата на априлските дейци 1876 г., писмата на българите от Одеса и Москва, преписката на Неофит Рилски, на Найдено Геров, Любен Каравелов, Иван Богоров, Григор Пърличев, Васил Априлов и Юрий Венелин, Тодор Пеев, Захарий Стоянов, Тодор Икономов и много други. Ще бъдат разгледани и всички излезли от печат писмовници – Неофит Бозвели и Ем. Васкидович, Христаки Павлович, Георги Икономов, Сава Доброплодни, Добри Войников, Никола Михайловски, търговски писмовници и др.

Форми и методи на оценяване:

Текуща оценка

Устен изпит

Лекционен курс

Тема №	Наименование на темата	Хорариум
1	Епистоларната култура – определение на понятието, същност, специфика. Българското възраждане – време на личностно самоопределяне, на изява на личните връзки, на публичност . Епистоларната култура – белег на новото през периода на Възраждането. Ще бъде представена триединната същност на епистоларната култура – като норма, процес и резултат от писменото общуване; ще бъдат изяснени въпроси от типа кога и как се изгражда тази култура, кои са носителите, как се разпростира във възрожденското време, каква е динамиката на нейното утвърждаване и т.н.	4
2.	Възрожденските писмовници като явление, характеризиращо културата на Българското възраждане. Писмовниците – белег за зрелостта на личното писмо. Същност и особености, автори и разпространение. Ръкописните писмовници от XVII, XVIII и XIX век – същност и специфики. Кои са авторите и какви традиции следват. Разпространение и влияние. Слепчански писмовник, Хилендарски писмовник, писмовникът на Пенчо Ралчов и др.	4
3.		10

	<p>Печатните писмовници от XIX век – значение и функции. Разглеждане на опозицията ръкописно/печатно като един от белезите на възрожденската култура. Преглед на по-значимите 10 писмовника от XIX век - от 1835 на Христати Павлович и на Неофит Бозвели до 1868 на Никола Михайловски. Писмовниците – значимо явление във възрожденската книжнина. Връзка с новобългарското образование. Проследяване на ролята и значението им за изграждане на естетическия вкус и модерното усещане на възрожденския човек. Писмовниците и изграждането на личността през Възраждането. Ролята на писмовниците за оформяне на словесната култура, за изграждане на навици, за възпитанието и образованието на възрожденеца.</p> <p>За „церемониалът” на писмата. Създаване на нормата като стил. Създаване на стила като норма. Съотнасяне на писмо/писмовник – същност и значение.</p>	
4.	<p>За природата на писмата: диалогичност и документалност на личните писма. Античната представа за писмата като „разговор с отсъстващ приятел”. Представа на възрожденския човек за личните писма – „така ,както се разговаряме и ний с вас...”. Личното писмо – документ за историческото време. Документалността на писменото общуване – възможност за опознаване на себе си. Личният дневник – един вид „писмо до себе си”.</p>	4
5.	<p>Социокултурните функции на възрожденските писма. Писмото - културна програма. Ще бъде разгледана основно преписката на Васил Априлов с Юрий Венелин и с българските просветители, идеята за събиране на старинни предмети и артефакти от българската история. Как функционират личните писма и доколко и как може</p>	4

	<p>да се говори ,че чрез тази преписка на Априлов и Венелин се изгражда една културна програма за съхранение на българските старини.</p> <p>Функционалността на личните писма през Възраждането – за какво служат, каква е тяхната роля, какви са техните носители. Писмата и литературният бит.</p>	
6.	<p>Писмата в жанровата система на българската литература през Възраждането. Как личните писма се включват в жанровите конвенции през XIX век. За художествеността в личните писма. Писма.-елегии, писма-пътеписи, писма-трактати, писма-литературно съчинение и пр.</p>	4

Съставили програмата: Проф. д. ф. н. Румяна Дамянова

Литература:

Списъкът с източниците да съдържа задължително и заглавия от последните 5 години, както и на автора на програмата (има голямо значение за четвъртия критерий). Може да се посочват и интернет ресурси.

Гачев, Г. Д. Ускореното развитие на културата. С. 1979 г.

Богданов, Б. Писмата на Юлиан – паметник на преломно време. В: Юлиан. Писма. С. 1983.

Дакова, Б. Пътища за никъде – В: Дакова, Б. Век и краевековие. Позитивизъм и декаданс в българската литература през XIX век. С, 2007, 85-99.

Дамянова, Р. Писмата в културата на Българското възраждане. Шумен, 1995.

Дамянова, Р. Руската епистоларна и поетическа традиция и Одеският литературен кръжец – Литературна мисъл, XXVI, 1983, бр. 5, 43-57.

Дамянова, Р. Книжнина с утилитарно-светски характер. Наблюдения върху отношението нехудожествено-художествено през Възраждането. – В сб. : Възрожденският текст. Прочити на литературата и културата на Българското възраждане. В чест на 70-годишнината на проф. Дочо Леков. София: Сребърен лъв, 1998, с. 212-217.

Дамянова, Р. Полемичният глас на Захарий Стоянов. - В: Захарий Стоянов и нашето време. Доклади и научни съобщения по повод 150-годишнината на Летописеца. София: Народно събрание, 2000, с. 145-151.

Дамянова, Р. Ръкописно и печатно (някои наблюдения върху писмовниците през Българското възраждане). – В: Следите на словото. Юбилеен сборник в чест на проф. дфн. Диана Иванова, 2011, 160-170

Иванова, Д. По следите на анонимното авторство в печата през Възраждането. Пловдив, 2000

Лотман, Ю. М. Поетика. Типология на културата. С., 1990

Стайнова, М. Към въпроса за османския епистоларен жанр – Сб. Балкански културни и литературни връзки, С. 1974.

Шишманов, Ив.Д. Нови студии из областта на Българското възраждане. В. Е. Априлов, Неофит Рилски, Неофит Бозвели. СББАН, XXI, 1926.

СЪЧИНЕНИЯ на Васил Априлов, Иван Богоров, Райко Жинзифов, Любен Каравелов, Петко Славейков, Писмата на Найден Геров в два тома (1911, 1913 г.), Христо Ботев, Георги Раковски и др.

Учебната програма е приета с решение на катедрен съвет протокол N...../.....год.